

STORTINGET

Innst. 340 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:127 S (2021–2022)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal, Per-Willy Amundsen og Tor André Johnsen om å avskaffe fylkesnemndene som instans i sosial- og barnevernssaker

---

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen foreta en evaluering av hvordan de ansvarsområdene som i dag tilligger fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker, best kan overføres til domstolene.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lovendringer for å avvikle fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker og overføre til domstolene de oppgavene som i dag tilligger fylkesnemndene.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åse Kristin Ask Bakke, Ragnhild Male Hartviksen og Torstein Tvedt Solberg, fra Høyre, Turid Kristensen og Tage Pettersen, fra Senterpartiet, Margrethe Haarr og Åslaug Sem-Jacobsen,

fra Fremskrittspartiet, Silje Hjemdal, fra Sosialistisk Venstreparti, Kathy Lie, og fra Venstre, lederen Grunde Almeland, viser til representantforslaget om å avskaffe fylkesnemndene som instans i sosial- og barnevernssaker.

Komiteen viser til at forslagsstillerne redegjør for at fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker er et domstollignende forvaltningsorgan, og at fylkesnemnda innenfor sitt område har kompetanse til å fatte vedtak som er svært inngripende for den som vedtaket retter seg mot.

Komiteen merker seg at forslagsstillerne er bekymret for ivaretagelsen av barns og andre parter rettsikkerhet, ved at det ikke er straffbart å avgi bevisst uriktig forklaring i fylkesnemndene. Komiteen merker seg at forslagsstillerne først ønsker at det foretas en evaluering av hvordan de ansvarsområder som i dag tilligger fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker, best kan overføres til domstolene, deretter at regjeringen skal komme tilbake til Stortinget med et forslag til lovendringer som avskaffer fylkesnemndene som instans i de saker som i dag hører under nemndene, og at disse overføres til domstolene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Fremskrittspartiet, viser til at komiteen har fremlagt saken for Barne- og familiedepartementet, og noterer seg at statsråd Kjersti Toppe i svarbrevet av 28. mars 2022 skriver at hun er opptatt av barn og unges rettstrygghet og fylkesnemndas mulighet til å ta avgjørelser for barns beste. Flertallet merker seg at statsråden skriver at hun mener at det ikke er behov for å evaluere eller fremme forslag om lovendringer for å avvikle fylkesnemndene. Statsråden viser til at Særdomstolsutvalget i NOU 2017:8 foreslo, som ett av flere tiltak, å legge

ned fylkesnemndene, samt flytte barnevernssakene til tingretten i første instans. Erna Solbergs regjering med justis- og innvandringsminister Tor Mikkjel Wara (Fremskrittspartiet) valgte den gang i sin oppfølging av utvalgets forslag å ikke gå videre med saken. Bakgrunnen for dette var, ifølge statsråd Kjersti Toppe, et ønske om å ivareta domstolens rolle som kontrollør i forvaltningen av barnevernssakene.

Flertallet viser til at statsråden peker på det pågående arbeidet som gjøres i Barnevernsutvalget. Her er det gitt et spesifikt mandat til å vurdere hvilke tiltak som kan styrke rettssikkerheten i alle ledd av barnevernets arbeid. Utvalget skal levere sin innstilling i mars 2023. Flertallet merker seg at statsråden på bakgrunn av vurderingen fra Særdomstolsutvalget, og i påvente av Barnevernsutvalgets NOU, ikke finner det hensiktsmessig med en ny vurdering av problemstillingen nå.

Flertallet vil imidlertid trekke frem at statsråden i sitt svarbrev understreker at det også i fylkesnemndene er forbundet med straffansvar å gi en bevisst usann forklaring. Likevel noterer flertallet seg at statsråden mener det bør foretas en vurdering av enkelte aspekter i loven, dog uten at dette skal tas til inntekt for å avvikle fylkesnemndene.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er opptatt av å sikre barns rettssikkerhet og at fylkesnemndene gis mulighet til å ta beslutninger til barns beste.

Dette flertallet viser til skriftlig innspill fra Forandringsfabrikken, som mener at det å flytte ansvaret som i dag ligger hos fylkesnemndene, over til domstolene ikke vil bidra til økt rettssikkerhet for barn. Dette flertallet viser videre til skriftlig innspill fra Landsforeningen for barnevernsbarn (LFB), som i tillegg uttrykker bekymring for at en slik overføring av oppgaver vil kunne bety en forhøyet risiko for svikt, samt at ventetiden vil påføre barn og unge en betydelig merbelastning. LFB fremhever i tillegg at det de senere årene er innført flere tiltak for å gjøre behandlingen i nemndene så trygg og forutsigbar som mulig for både barn og foreldre, og at den kompetansen om behandling av barn og unge i sårbare situasjoner som fylkesnemndene besitter, vil være vanskelig å overføre til domstolene uten at det vil oppstå et kompetansegap over tid.

Dette flertallet viser til at regjeringen ved å nedsette Barnevernsutvalget allerede har et fokus på å styrke barns rettssikkerhet. Dette flertallet viser også til Særdomstolsutvalget og oppfølgingen av dette, og mener det ikke vil være hensiktsmessig med en ny evaluering av fylkesnemndene eller å avvikle fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at Stortinget i behandlingen av Prop. 11 L (2020–2021) Endringer i domstolloven (domstolstruktur), gikk inn for å beholde fylkesnemndene som forvaltningsorgan med vedtaksmyndighet i barnesakene.

Disse medlemmer mener det kan være at fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker ikke er optimalt organisert. Men det vil være viktig å avvente erfaringene med, og effektene av domstolsreformen.

Disse medlemmer viser til at regjeringens forslag om å reversere domstolsreformen vil medføre behov for å se på tiltak for å styrke den barnefaglige kompetansen i domstolene på nytt. Større rettskretser med flere rettssteder var et av tiltakene for å styrke fagmiljøene og tilgangen til god barnefaglig kompetanse. Ifølge undersøkelsen «Domstolsreformen 2021 så langt – Effekter og organisering», foretatt av Domstoladministrasjonen, har reformen ført til at færre barnelovsaker og barnevernssaker behandles av dommerfullmektiger. Undersøkelsen viser også at reformen har ført til bedre ressursutnyttelse, sterkere fagmiljøer og kortere saksbehandlingstider. Disse medlemmer understreker betydningen reformen har for å styrke barns rettssikkerhet.

Disse medlemmer viser til at statsråden i sitt brev til komiteen skriver at hun vil ta opp med justis- og beredskapsministeren om fylkesnemndene bør omfattes av straffeforbudet mot å påvirke vitner i § 157 i straffeloven. Dette slutter disse medlemmer seg til.

Disse medlemmer viser til at TOSL-2021-92055, som det vises til i representantforslaget, illustrerer det problematiske med at straffeloven § 157 andre ledd bokstav b per i dag ikke inkluderer domstolslignende organer, slik som fylkesnemndene, i opplistingen av aktører i rettsvesenet. I denne saken sendte en mellomleder i barnevernet en e-post til en underordnet kollega før kollegaen skulle forklare seg som vitne i en barnevernssak for fylkesnemnda, hvor hun blant annet uttalte at «det setter kommunen i et dårlig lys at du er uenig med barnevernet og er negativ til [fostermor]». Mellomlederen ble frifunnet fordi ordet «domstolen» ikke kunne tolkes utvidende til å også omfatte domstolslignende organer, slik som fylkesnemndene.

Disse medlemmer understreker at aktører som skal opptre for fylkesnemndene, skal medvirke til avgjørelser som kan gripe sterkt inn i barns liv. Fylkesnemndene er, på lik linje med domstolene, avhengige av et så godt avgjørelsesgrunnlag som mulig for å kunne fatte riktige avgjørelser som er til barnets beste. Et godt avgjørelsesgrunnlag innebærer at aktørene gir uttrykk for tvil i saker der det har vært tvil. Det vanskeliggjør fylkesnemndenes avgjørelsesgrunnlag om barnevernstjernen skal instruere, påvirke eller be om at ansatte gir uttrykk for en spesiell oppfatning overfor nemnda. På-

virksomhet av aktører som skal opptre for fylkesnemndene, er vel så straffverdig som påvirkning av aktører som skal opptre for domstolene, og bør derfor straffesankjoneres på samme vis.

Disse medlemmer viser til skriftlige innspill fra Forandringsfabrikken og Landsforeningen for barnevernsbarn. Forandringsfabrikken skriver i sin uttalelse at det å flytte ansvaret som i dag ligger hos fylkesnemndene, over til domstolene ikke vil bidra til økt rettssikkerhet for barn. De skriver videre at rettssikkerhetsutfordringene, sett med deres øyne, løses ved å gjøre det tryggere for barn å fortelle det viktigste til ulike tjenester, og bare da kan nemndene og tingrettene ta avgjørelser til barnets beste. Landsforeningen for barnevernsbarn skriver at de ikke kan støtte en avvikling av fylkesnemndene som forvaltningsorgan. Organisasjonen ser heller ikke behovet for en større omstrukturering av nemndene.

Disse medlemmer viser til at problemstillingene ble omtalt i Særdomstolsutvalgets utredning, NOU 2017:8. Under høringen av utredningen var flere tunge instanser negative. Eksempelvis viste Høyesterett til at

«Fylkesnemndene for sosiale saker har solid faglig kompetanse i barnevernfaglige spørsmål. Saksbehandlingen i nemndene er betryggende og godt tilpasset denne særlige formen for forvaltningsvirksomhet. Systemet for etterfølgende rettslig prøving er egnet til å kvalitetssikre fylkesnemndenes vedtak, og legger dessuten tilstrekkelig til rette for at Høyesterett også på dette feltet kan fylle sin rolle med hensyn til nødvendig rettsavklaring. Utvalgets forslag vil medføre betydelige strukturelle endringer. Det er ikke påvist svakheter ved dagens ordning som kan begrunne slike endringer.»

Borgarting lagmannsrett pekte i sin høringsuttalelse på at

«[e]tter Borgarting lagmannsretts syn fungerer ordningen med fylkesnemnder bra. Ordningen er godt tilpasset de særlige behovene som gjør seg gjeldende ved behandlingen av barnevernsaker, herunder hensynet til en effektiv behandling innenfor faglig betryggende rammer. Lagmannsrettens erfaring er at fylkesnemndene behandler sakene på en samvittighetsfull måte. Heller ikke i utredningen er det pekt på vesentlige svakheter ved ordningen. Det er overraskende at utvalget foreslår så vidtrekkende og ressurskrevende strukturelle endringer uten å kunne vise til tungtveiende faglige hensyn. Et annet forhold som bør tas i betraktning, er at dagens system gir rett til full realitetsbehandling av barnevernsaken i to instanser – fylkesnemnda og tingretten – med tillegg av ankemulighet til lagmannsretten, som utøver kvalitetskontroll innenfor et silingsystem. Det innebærer at tre instanser vurderer saken. Med utvalgets forslag vil saken normalt bare bli vurdert i to instanser; tingretten og lagmannsretten. Utvalgets forslag innebærer med andre ord at ett overprøvningsnivå går tapt. I et rettssikkerhetsperspektiv er dette ikke nødvendigvis positivt. Høyesteretts rolle vil være den samme i begge ordningene, jf. nedenfor.»

Disse medlemmer vil også vise til at Barnevernsutvalget skal vurdere flere spørsmål som omhandler rettssikkerheten i barnevernet. NOU er varslet våren 2023 og skal blant annet se på:

- ansvarsdelingen mellom kommune og stat ved behandlingen av tvangssaker
- kvalitetssikring av barnevernstjenestens beslutningsgrunnlag, vurderinger og avgjørelser, gjennom større grad av etterprøvningsbarhet, kontroll og åpenhet
- kvalitetssikring av fylkesnemndenes beslutningsgrunnlag, herunder ordning for andrehåndsvurdering av akuttvedtak, samt tiltak som kan bidra til større åpenhet om fylkesnemndenes arbeid
- hvordan barnas og foreldrenes rettssikkerhet kan styrkes gjennom kontrollmekanismer

Det er for øvrig presisert i utvalgets mandat at

«Fylkesnemndene skal fortsatt bestå som et forvaltningsorgan, og barnevernssakene skal ikke legges til tingrettene i første instans.»

Disse medlemmer mener man bør avvete utvalgets rapport før det foreslås ytterligere endringer i organiseringen av fylkesnemndene. Disse medlemmer er imidlertid positive til forslag om endringer for å styrke barns rettssikkerhet innenfor dagens organisering.

Komiteens medlem fra Venstre mener at det også kan være behov for å se på Særdomstolsutvalgets forslag på nytt, og eventuelt vurdere en fullstendig ny organisering, dersom resultatet fra evaluering og rapport tilsier det.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet mener at barns rettigheter ikke i høy nok grad blir ivaretatt i fylkesnemndene. Dette medlem mener at ved slike viktige beslutninger som fylkesnemndene tar i enkeltmenneskers liv, er det viktig å påse at rettssikkerheten for alle parter blir ivaretatt.

Dette medlemmer merker seg at barnevernet i Norge har fått et renommé som gjør at mange foreldre ser på dem som en trussel, ikke en hjelp. I flere saker er norsk barnevern dømt for brudd på menneskerettighetene i Den europeiske menneskerettsdomstol. Det er nødvendig å gjenreise tilliten til barnevernet i Norge. Mange føler at rettssikkerheten er dårlig ivaretatt. De siste årene er det rettet mye kritikk mot barnevernet, både fra enkeltpersoner og i flere dommer fra EMD. Barnevernet er under et tydelig press for å øke kompetansen og forbedre sine rutiner. Dette er viktige argumenter for å legge fylkesnemndene inn i det ordinære rettssystemet, slik at rettssikkerheten blir ivaretatt.

Dette medlemmer er av den oppfatning at det kan være grunn til å stille spørsmål ved nettopp barnas retts-

sikkerhet i et domstolslignende organ utenfor det ordinære rettsapparatet.

Dette medlem viser til at Barnevernsutvalget skal vurdere tiltak for å styrke rettssikkerheten i alle ledd av barnevernets arbeid, fra undersøkelsesfasen til ettervernsfasen. Utvalgets mandat har en vesentlig mangel i at det ikke skal vurdere om barnevernssaker bør flyttes fra fylkesnemndene til det ordinære domsapparatet. Dette medlem imøteser at utvalget selv kan ta tak i problemstillingen.

Dette medlem registrerer at motstanderne av å legge ned fylkesnemndene argumenterer med at de ordinære domstolene ikke besitter den tilstrekkelige spesialkunnskapen om barns oppvekst og behov, samt kjennskap til de verdikonflikter som ofte oppstår i vanskelige barnevernssaker. Dette medlem mener dette er viktige motargumenter, men at det kan løses ved at dommerne får spesialopplæring i slike saker. Dette medlem mener også det er viktig at alle parter i en sak blir hørt og får legge frem sine saker, og at rettssikkerheten blir bedre ivaretatt i det ordinære domstolsystemet enn i fylkesnemndene.

Dette medlem mener også at sammensetningen av fylkesnemndene slik de er i dag, er uheldig når det gjelder rettssikkerheten. Dette medlem viser til at fylkesnemndene ved dagens praksis i svært liten grad oppnevner sakkyndige på eget initiativ, og at fagekspertisen derfor ikke kan sies å være uavhengig av barnevernet. Barneverntjenesten får derfor en annen stilling og tyngde enn den private part i saker om omsorgsovertakelse. Dette medlem mener en slik institusjonell ordning reiser tvil om uavhengigheten til de sakkyndige, og det er betenkelig at psykologer både kan være utreder for kommuner og sakkyndige medlemmer av fylkesnemndene.

Dette medlem mener at det er nødvendig å handle snart for å få økt rettssikkerhet for partene i barnevernssaker. Det er på høy tid å overføre sakene fra fyl-

kesnemndene, uten å måtte vente på Barnevernsutvalgets innstilling.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreslå de nødvendige lovendringer for å legge ned fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker, og overføre disse nemndenes oppgaver til de ordinære domstolene.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen foreslå de nødvendige lovendringer for å legge ned fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker, og overføre disse nemndenes oppgaver til de ordinære domstolene.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:127 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal, Per-Willy Amundsen og Tor André Johnsen om å avskaffe fylkesnemndene som instans i sosial- og barnevernssaker – vedtas ikke.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 19. mai 2022

Grunde Almeland

leder

Ragnhild Male Hartviksen

ordfører

DET KONGELEGE BARNE-
OG FAMILIEDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget
Familie- og kulturkomiteen
0026 OSLO

Dykkar ref

Vår ref

Dato

22/850-

28. mars 2022

Svar på dokument 8:127 S om å avskaffe fylkesnemndene som instans i sosial- og barnevernssaker

Eg viser til representantforslag 127 S frå Silje Hjemdal, Per-Willy Amundsen og Tor André Johnsen datert 3. mars 2022. Representantane har følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen foreta en evaluering av hvordan de ansvarsområdene som i dag tilligger fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker, best kan overføres til domstolene.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lovendringer for å avvikle fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker og overføre til domstolene de oppgavene som i dag tilligger fylkesnemndene.

Eg er som barne- og familieminister opptatt av å sikre barns rettstryggleik og fylkesnemnda sin moglegheit til å ta avgjerder til barns beste. Eg er ueinig med forslagsstillarane, og meiner det ikkje er behov for verken å evaluera eller å fremme forslag om lovendringar for å avskaffe fylkesnemndene. Eg viser til at Særdomstolsutvalet foreslo i NOU 2017: 8 mellom anna å leggja ned fylkesnemndene, og flytte barnevernssakene til tingretten i første instans. Erna Solbergs regjering med justis- og innvandringsminister Tor Mikkell Wara (FrP), valde i si oppfølging av utvalets forslag ikkje å gå vidare med dette forslaget. Bakgrunnen for dette er ønske om å hegne om rolla til domstolane som kontrollør av forvaltninga i barnevernssakene. Regjeringa sitt ønske var at ordninga med eit forvaltningsvedtak før eventuell behandling i domstolane skulle bestå.¹

---

¹ Pressemelding nr. 7 - 2019 frå Regjeringa Solberg.

Eg vil og vise til mandatet til Barnevernsutvalet som er nedsett for å vurdere tiltak for å styrke rettstryggleiken i alle ledd av arbeidet til barnevernet, frå undersøkingsfasen til ettervernsfasen. I dette inngår å sikre riktig myndigheitsutøving og grunnigve, etterprøvbare avgjerder på alle nivå i barnevernet. Mellom anna skal utvalet vurdere behovet for, og eventuelt foreslå tiltak, med omsyn til:

- kvalitetssikring av vedtaksgrunnlaget til barnevernstenesta, vurderingar og avgjerder, gjennom større grad av etterprøvbarheit, kontroll og openheit.
- kvalitetssikring av vedtaksgrunnlaget til fylkesnemndene, inkludert ordning for andrehandsvurdering av akuttvedtak, og dessutan tiltak som kan bidra til større openheit om arbeidet til fylkesnemndene.

Utvalet skal levere si utgreiing i mars 2023. I lys av den nylege vurderinga av Særdomstolsutvalet, og medan ein ventar på på Barnevernsutvalet sin NOU, meiner eg det ikkje er hensiktsmessig med ei ny vurdering av problemstillinga no.

Forslagsstillarane viser til ein dom frå Oslo tingrett der ein barnevernsleiar blei frikjent for å ha forsøkt å påverke eit vitne i ei fylkesnemndsak. Eg vil understreke at dei som vitner for nemnda uansett har plikt til å forklare seg og å fortelje det som er sant. Det er påverknad av vitner som ikkje er straffbart, i følgje dommen. Ei bevisst, usann forklaring er forbunde med straffeansvar, også i nemndene. Eg meiner likevel mykje talar for at fylkesnemnda og bør omfattast av straffebodet om å påverke vitner i § 157 i straffelova.

Straffelova er Justisdepartementet sitt ansvar. Denne problemstillinga vil eg ta opp med Justis- og beredskapsministeren. Eg meiner at dette i seg sjølv ikkje er eit argument for å avvike fylkesnemndene.

Med helsing

Kjersti Toppe

